

Keuze-informatiemodule darmkanker en eierstokken

Binnenkort wordt u geopereerd vanwege (dikke)darmkanker. Hierbij wordt de tumor met omliggend (gezond) weefsel verwijderd. Tijdens de operatie controleert de chirurg de buik ook op eventuele uitzaaiingen. Uitzaaiingen zijn tijdens de operatie niet altijd direct te zien.

Heel soms zijn er in de eierstokken kleine uitzaaiingen aanwezig die de chirurg met het blote oog of met radiologisch onderzoek (echo of CT-scan) niet kan zien. Deze kunnen later wel verder uitgroeien. Een optie is om de eierstokken en eileiders tijdens de darmoperatie preventief te verwijderen. Daardoor kunnen er geen uitzaaiingen meer ontstaan in de eierstokken en eileiders zelf, hetgeen echter geen effect heeft op het eventueel ontstaan van uitzaaiingen elders in het lichaam. Het kan ook zo zijn dat de eierstokken en eileiders gezond zijn en dus voor niets verwijderd worden.

Waarom deze informatiemodule?

Op dit moment weten we nog niet wat de beste behandeling is. Tot nu toe worden de eierstokken en eileiders niet preventief verwijderd. We vinden het echter belangrijk dat u als patiënt geïnformeerd wordt over het risico en de mogelijkheden, zodat u zelf een keuze kunt maken.

Bij zichtbare afwijkingen aan de eierstokken zal de chirurg deze sowieso verwijderen, dat is ook nu al de normale gang van zaken. Het gaat in de nieuwe situatie om het preventief verwijderen, waarbij er nog geen aantoonbare afwijkingen zijn.

Wat houdt een keuze-informatie module in?

Een keuze-informatiemodule helpt bij het kiezen van de behandeling die het beste bij u past. De informatiemodule zet de voordelen en nadelen van elke behandeling op een rij en helpt u nadenken over wat voor u belangrijk is. Zo kunt u zich goed voorbereiden op het vervolgesprek met uw behandelaar. Samen kiest u uiteindelijk voor één van de behandelingen.

Hoe kan deze informatiemodule u helpen?

Deze informatiemodule is bedoeld voor vrouwen met darmkanker die een leeftijd hebben van 60 jaar en ouder. Om uitzaaiingen van darmkanker naar de eierstokken en/of eileiders te voorkomen, kunnen de eierstokken en eileiders preventief verwijderd worden.

De keuze om dit wel of niet te doen is aan u, uiteraard begeleid door uw arts en casemanager. In deze informatiemodule krijgt u informatie over de voordelen en nadelen van preventieve verwijdering.

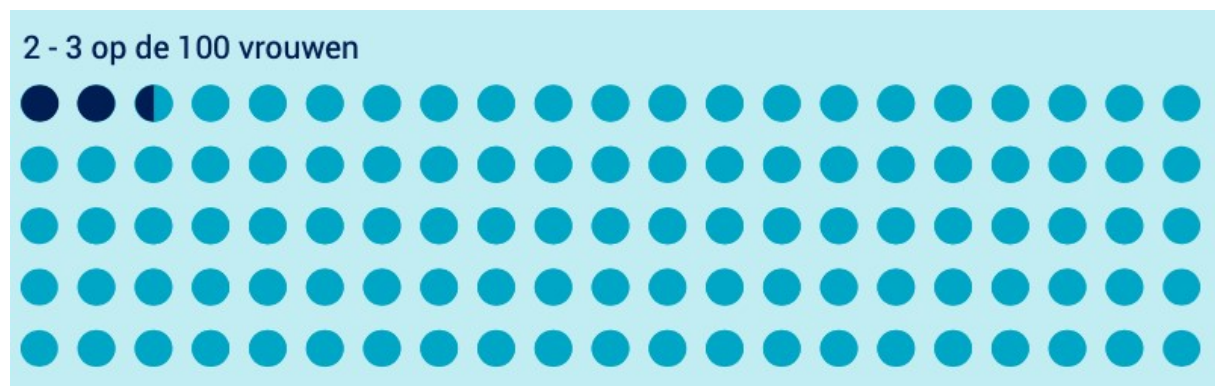
De keuze om de eierstokken en eileiders preventief te verwijderen, wordt (nog) niet aangeboden bij vrouwen jonger dan 60 jaar.

Achtergrondinformatie

Uitzaaiingen in de eierstokken

Uitzaaiingen van darmkanker in de eierstokken komen niet vaak voor. Geschat wordt dat bij 2 tot 3 op de 100 vrouwen met (dikke)darmkanker later uitzaaiingen worden gevonden in de eierstokken. Deze latere uitzaaiingen zorgen er voor dat dan opnieuw een operatie moet plaatsvinden, waarbij de eierstokken (met eventueel omliggend weefsel) alsnog verwijderd worden en/of behandeling met chemotherapie nodig is.

De gevolgen van uitzaaiingen in de eierstokken zijn ernstig: slechts 1 op de 5 patiënten is na 5 jaar nog in leven.

Schematische weergave hoeveel 2-3 op de 100 vrouwen inhoudt

Vrouwen vóór de overgang

Het verwijderen van de eierstokken heeft meer lichamelijke gevolgen bij vrouwen die nog menstrueren (vóór de overgang, ook wel premenopauzaal genoemd), dan bij vrouwen die niet meer menstrueren (na de overgang zijn, ook wel postmenopauzaal genoemd). Om deze reden en op advies van de Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie (NVOG), zullen vrouwen jonger dan 60 jaar deze keuze-informatiemodule niet ontvangen. Deze module is dan ook voor vrouwen van 60 jaar en ouder.

De behandeling en uw opties

Welke opties heeft u?

U krijgt de behandeling van uw eigen keuze:

- Operatie waarbij alleen de darmtumor verwijderd wordt
- Operatie waarbij de darmtumor én (preventief) de eierstokken en eileiders verwijderd worden

De operatie

Het verwijderen van de eierstokken en eileiders vindt plaats tijdens dezelfde operatie, waarin ook de darmtumor wordt verwijderd. De operatie zal hierdoor gemiddeld 10-15 minuten langer duren. Het verwijderen van de eierstokken en eileiders is een relatief eenvoudige ingreep die vaker wordt uitgevoerd. De kans op complicaties is erg klein.

Mogelijke nadelen en complicaties

Het verwijderen van de eierstokken kan nadelige effecten hebben. Door de operatie is er een kans op schade van nabij gelegen weefsels en organen (zoals de urineleiders) en kan er een bloeding optreden. Naar schatting gebeurt dit bij minder dan 1 op de 100 patiënten. De eventuele last hiervan is beperkt. Daarnaast kan het missen van de eierstokken leiden tot een verminderd libido (= seksuele opwindings).

Optie 1:

Operatie waarbij alleen de darmtumor verwijderd wordt, geen aanvullende behandeling.

Belangrijk: de eierstokken en/of eileiders zullen wel verwijderd worden indien deze zichtbaar afwijkend zijn ten tijde van de operatie, hetgeen standaard zorg is

- U krijgt de zorg zoals die nu als standaard wordt aangeboden
- *Voordelen:*
  - De operatie duurt niet langer
  - Er is geen risico op complicaties van de eierstok- en eileiderverwijdering
- *Nadelen:*
  - Er is een risico op het later ontwikkelen van darmkanker uitzaaiingen naar de eierstokken (gemiddeld 2-3 op de 100 vrouwen met darmkanker)

Optie 2:

Operatie waarbij de darmtumor én (preventief) de eierstokken en eileiders verwijderd worden

- De eileiders en eierstokken worden preventief verwijderd, ter voorkoming van uitzaaiingen van de darmtumor op deze plek.
- *Voordelen:*
  - Voorkómen van uitgroei van uitzaaiingen van de darmkanker in de eierstokken
- Er is later geen aanvullende operatie nodig waarbij de eierstokken en eileiders alsnog

verwijderd moeten worden (want uitzaaiingen kunnen hierin niet meer optreden)

- *Nadelen:*
- Langere operatieduur (gemiddeld 10-15 minuten extra)
- Risico op complicaties van de eierstok- en eileiderverwijdering (letsel aan omliggende organen of een bloeding, geschat wordt dat dit bij minder dan 1 op de 100 vrouwen optreedt)
- Vermindering van het libido

Vergelijk behandeling

	Optie 1: Geen aanvullende behandeling	Optie 2: Preventieve eierstok- en eileiderverwijdering
Voordelen	De operatie duurt niet langer	Voorkomen van uitgroei van darmkanker uitzaaiingen in de eierstokken (<i>2-3 op de 100 vrouwen met darmkanker</i>)
	Er is geen risico op complicaties van de eierstok- en eileiderverwijdering	Er is later geen aanvullende operatie nodig waarbij de eierstokken en eileiders verwijderd moeten worden (want uitzaaiingen kunnen niet meer optreden)
Nadelen	Er is een risico op het ontwikkelen van darmkanker uitzaaiingen naar de eierstokken (<i>2-3 op de 100 vrouwen met darmkanker</i>)	De operatie duurt langer
		Risico op complicaties van de eierstok- en eileiderverwijdering (<i>geschat wordt dat letsel aan omliggende organen bij minder dan 1 op de 100 vrouwen optreedt</i>)
		Vermindering van het libido

Belangrijke punten

- Als ik geen aanvullende behandeling onderga, heb ik geen directe nadelen van de aanvullende verwijdering van de eierstokken en eileiders, wel bestaat er in dat geval risico op het ontwikkelen van uitzaaiingen van de darmkanker in de eierstokken
- Bij preventieve verwijdering van de eierstokken en eileiders voorkom ik uitgroei van eventueel aanwezige uitzaaiingen van darmkanker in die organen. Er kunnen nog wel uitzaaiingen elders in het lichaam optreden indien de eierstokken en eileiders verwijderd worden

Uw voorkeur (wat belangrijk voor u is)

De vragen en antwoorden op deze vragen kunt u eventueel (telefonisch) bespreken met uw casemanager, verpleegkundig specialist en/of arts.

1. Ik wil graag uitzaaiingen van darmkanker in mijn eierstokken voorkómen

- Ja
- Nee
- Geen mening

2. Ik ben bang voor de risico's tijdens de operatie van eierstok- en eileiderverwijdering

- Ja
- Nee
- Geen mening

3. Ik hecht meer waarde aan het niet krijgen van kanker in mijn eierstokken dan aan de nadelen van een preventieve verwijdering van eierstok(ken) en eileider(s)

- Ja
- Nee
- Geen mening

4. Ik zie erg op tegen het mogelijke libidoverlies als gevolg van de eierstokverwijdering

- Ja
- Nee
- Geen mening

Uw voorkeur

- Over welke bijwerkingen en/of late gevolgen maakt u zich het meeste zorgen?
- Wat is voor u nog onduidelijk?

Uw keuze

Wat wordt uw behandelkeuze?

- Geen aanvullende behandeling
- Preventieve eierstok- eileiderverwijdering

Hoe zeker bent u van uw keuze?

-5 = erg onzeker / 0 = neutraal / 5 = erg zeker

-5	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4	5
----	----	----	----	----	---	---	---	---	---	---

Tot slot

Weet u genoeg over de voordelen en nadelen van de verschillende behandelingen?

- Ja
- Nee

Kunt u bepalen wat voor u het belangrijkste is?

- Ja
- Nee

Heeft u het idee dat u een goede beslissing kunt nemen?

- Ja
- Nee

Heeft nu nog aanvullende zorgen of vragen? Of is u nog iets onduidelijk?

- Ja
- Nee